



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Praefatio de dispositionis utilitate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12945

M. FAB. QUINTILIANA
DE
INSTITUTIONE ORATORIA
LIBER SEPTIMUS.

Praefatio de dispositionis utilitate.

I **D**E inventione (ut arbitror) satis dictum est. Neque enim ea demum quæ ad docendum pertinent, executi sumus, ¹ verumetiam motus animorum tractavimus. ² Sed ut opera extruentibus satis non est, saxa atque materiam, & cætera ædificanti utilia congerere, nisi disponendis iis collocandisque artificum manus adhibeatur: sic in dicendo qualibet abundans rerum copia cumulum tantum habeat atque congestum, nisi illas easdem ³ *dispositio* in ordinem digestas, atque inter se commissas devinxerit. Nec immerito secunda quinque partium posita est, cum sine ea prior nihil valeat. Neque enim, quanquam fuis omnibus membris, statua sit, nisi collocetur: & si quam in corporibus nostris aliorumve animalium partem permutes atque transferas, licet habeat eadem omnia,

Totus hic liber attribuitur *dispositioni*: cum tamen lib. 3. de generis *demonstrativi & deliberativi* dispositione dixerit, hoc libro agit de dispositione generis *judicialis*, docetque quis esse debeat ordo *propositionum, questionum, & capitum*, sed cum unusquisque status proprios habeat locos & propria capita, idcirco de singulis statibus fuit agendum. *Turneb.* Quædam capitis præscriptio de divisione seu *parenthesi*, quod verbum exponitur à Turnebo l. 12. c. xi. Attamen in textu Quintiliani non potnit reperire. Pro hoc 7. lib. vide Sulpitii institutiones.

¹ *Verumetiam motus animorum.*] Atque ita Ciceronem est sequutus Fabius,

qui *inventionem* in duas partes divisit, *fidem & motum*. *Turneb.*

² *Sed ut opera, &c.*] Similitudo est ducta ab *architectura*: cæterum ita est accipiendum, *inventionem* esse quasi vice *materiæ*, *dispositionem* vice *formæ*: *materia* per se est indigesta, sed à *forma* expolitur. *Idem.*

³ *Dispositio in ordinem.*] Varro lib. 11. de Ling. Lat. Ut olitor differit in areas sui cujusque generis res; sic in oratione facit disertus. L. Columella lib. 7. de Villica. Quis dubitet nihil esse pulchrius in omni ratione vitæ, *dispositione* atque ordine. Quod etiam ludicris spectaculis licet sepes cognoscere, &c. *Pitbaeus.*

nia, prodigium sit tamen. Et artus etiam leviter loco moti, perdunt quo viguerunt usum: & turbati exercitus sibi ipsi sunt impedimento. Nec mihi videntur errare, qui ipsam rerum naturam stare ordine putant: quo confuso, peritura sint omnia. Sic oratio carens hac virtute tumultuetur necesse est, & sine rectore fluitet, nec cohæreat sibi: multa repetat, multa transeat, velut nocte in ignotis locis errans: nec initio nec fine proposito, casum potius quam consilium sequatur. Quapropter totus hic liber serviat *dispositioni*,² quæ quidem si certa aliqua via tradi in omnes materias ullo modo posset, non tam paucis contigisset. Sed cum infinitæ litium formæ fuerint, futuræque sint, & tot seculis nulla reperta sit causa quæ esset tota alteri similis, sapiat oportet actor, & vigilet, & inveniatur, & judicet, & consilium à seipso petat. Neque inficias eo quædam esse quæ demonstrari possint, eaque non omittam.

¹ Nec mihi videntur errare.] Ajunt plerique philosophi, omnia olim conturbata & confusa fuisse in *chaos*, postea in ordinem digesta, pulcherrimam hanc orbis descriptionem effecisse, ajuntque futurum ut aliquando in eandem mosem omnia rursus confundantur. Plato quoque in *Timæo*, omnia in orbe summo ordine distributa à Deo describit. Turneb.

² Quæ quidem si certa, &c.] Colli-

git ex hoc loco Rodolphus, Fabium existimasse *dispositionis* præcepta non posse tradi, cum alia atque alia *dispositio* debeat esse, pro varietate litis. hunc tamen locum aliter accipiemus, ut existimet Fab. posse universales & generales tradi *dispositionis* præceptiones, neque tamen eas satis esse, sed quandam petendam *dispositionem* à litis proprietate, ut de *argumentis* quoque diximus. Idem.

C A P. I.

De dispositione facienda.

SIT igitur (ut supra significavi) *divisio*, rerum plurium. ²
Sin singulas partitio, singularum in partes, discretus ordo, & recta quædam locatio prioribus sequentia annectens, dispositio,

Primum generalia quædam præcepta de *questionum* ac *propositionum dispositione* ponit, deinde quo pacto in singulis statibus disponi debeant explicat. Cæterum de *divisione* hoc loco agit, quo-

niam illa totius orationis *dispositionem* ostendit. Rodolphus Agricola id ita videtur accipere, quia de *divisione capitum* in statibus sit acturus. Turneb.